

'Glasnost' emmordassada

Que el setmanari *Literatúrnaia Gazeta*, portaestendard dels drets de la persona, especialment durant la guerra de Txetxènia, hagi acabat en mans del banc Menatep (sorgit d'una de les primeres grans privatitzacions corruptes del tresor públic soviètic), dóna la mesura del que passa amb la llibertat de premsa a Rússia.

En un dels moments més baixos de la vida institucional russa, l'hivern del 1994, el liberal progressista Grigori Iavlinski va dir que, a Rússia, a falta d'estat, mercat i societat civil, li quedava encara una premsa culta, lliure i responsable. Al cap de pocs mesos el procés de concentració capitalista transformava els mitjans de comunicació en òrgans de propaganda virtuals de les noves elits. Deu anys després d'aquella *glasnost* hereva de l'*agitprop* bolxevica, i encara poc experimentats en els territoris de l'ètica i la deontologia, els mitjans russos van tornar a caure en la xarxa del poder.

L'endemà mateix de la victòria de Ieltsin a les eleccions presidencials del 1996, Aleksei Simònov, un dels pocs polítics russos experts en dret de la informació confessava amargament que, tot i que ell havia votat per Ieltsin com a mal menor, sabia que un dels preus d'aquell triomf era la derrota de la llibertat de premsa.

Set anys enrere Ieltsin s'havia enfilat al liderat gràcies al fet que els mitjans que aplicaven la *glasnost* no solament no el van silenciar, sinó que li van donar pàgines d'entrevistes i de comentaris, de vegades molt crítics amb el seu populisme, durant la campanya de l'escó de diputat per Moscou. Qui més en va parlar, el setmanari *Ogònyok*, pertany ara al *holding* Logovaz, propietat de Borís Berezovski, a qui s'atribueixen connexions amb l'anomenada *Nezavissímaia Gazeta* el primer diari independent fundat al caliu de la *glasnost* que controla el 30% de la televisió pública (ORT), hereva del monopoli soviètic.

Un altre referent obligat d'informació seriosa, *Izvēstia*, que d'òrgan del consell de ministres de l'URSS va passar a l'òrbita del reformisme, se l'ha quedat l'agressiu

Oneximbank. Es troba vinculat als "joves taurons" neoliberals del govern Txubais i Nèmtsov gràcies als quals va comprar Sviazinvest, la telefònica russa, i té la intenció de quedar-se Rosneft, el tros més gros del pastís petroler. Oneximbank és amo d'un altre diari, històric pel seu tarannà obert, *Kosomòlskaia Pravda*, el de més tirada de l'URSS. Encara ara tira 1.250.000 exemplars.

Seguint les mateixes passes, el grup semistatal Gazprom, emparentat amb el primer ministre Txernomirdin, ha fet la seva reserva mediàtica amb

capçaleres com *Trud*, antic diari dels sindicats, i el 30% de la cadena de televisió privada NTV. La resta de l'NTV continua en poder del grup Most, propietat del financer Vladímir Gussinski, un home sorgit de les Joventuts Comunistes. Gussinski s'ha quedat la primera ràdio lliure post-soviètica, *Ekho Moskovi*, i el diari *Sevòdnia*, nascut també a l'ombra de la *glasnost* amb vocació d'independència tan ingènua com efímera.

Tots aquests mitjans de comunicació, abans prestigiosos i influents, han acabat convertint-se en butlletins de les poderoses elits que lluiten pel poder en dos fronts: les relacions amb el Kremlin, amb la perspectiva de la successió de Ieltin, i la privatització del que resta de la propietat estatal so-

viètica. Una guerra que inclou el xantatge, el libel o la difamació, i en la qual difícilment es presten a participar els professionals formats en l'esclat reformista del 1988. Tret que la necessitat els empenyi a posar-se a l'ombra del poder (del que sigui), disposats a fer feines propagandístiques i publicitàries. Només en una estranya barriada independent es mantenen el setmanari crític *Argumenti i Fakti*, que encara ven tres milions d'exemplars, i el diari populista *Moskovski Komsomòlets*, que arriba als vuit-cents mil.

La situació de la premsa a Rússia, la defineix prou la contradictòria i expressiva legislació. La llei de premsa del 1992 estableix la independència i l'autoritat de la redacció, però en la pràctica sempre s'aplica la llei de societats empresarials del 1993, que dóna tot el poder als propietaris. ■

LLIBERT FERRI

"Deu anys després de la transparència informativa impulsada per la 'perestroika', Rússia té els seus millors mitjans de comunicació sotmesos al capitalisme salvatge."